

УДК 338.26:332.1

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЖКГ В РЕГІОНІ

Євсєєва О.О., д.е.н.

Українська державна академія залізничного транспорту

У статті представлено визначення ЖКГ як комплекс взаємозв'язаних видів діяльності, що здійснюють задоволення життєво необхідних потреб населення. Виявлені основні чинники, що впливають на формування механізму тарифного регулювання. Пропонується система показників оцінки якості наданих послуг ЖКГ. Обґрунтовується введення багаторівневих тарифів на послуги ЖКГ з виділенням в їх складі постійних і змінних витрат, що визначаються на основі розробки економічно обґрунтованих нормативів витрат, які ґрунтуються на системі критеріїв включення тих або інших витрат до складу тарифів.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, державне регулювання, регіон, тарифне регулювання, послуги, витрати.

The definition of housing and communal services has been presented in the article as the complex of connected activities that satisfies the public's needs. The main factors have been shown that influence the formation of tariff control mechanism have been shown. The system of estimation indicators of the quality of housing and communal services has been suggested. The multi-rate tariffs for the housing and communal services have been grounded and the constant and variable expenses within those have been distinguished. They are defined on the basis of the economically grounded norms of expenses and taking into accounting the expenses within the tariffs.

Keywords: housing and communal services, government control, region, tariff control, services, expenses.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. Державне регулювання економічних стосунків у сфері ЖКГ в умовах ринку відіграє особливу роль, оскільки ринок цих послуг є одним з найзначніших секторів ринкової економіки, сприяє швидкому і вільному переміщенню капіталу. Загальний стан ЖКГ України не відповідає сучасним вимогам. Дослідження показують, що житловий фонд гостро потребує ремонту й усе більш занепадає, спостерігається постійне зниження якості наданих комунальних послуг, не контролюються обґрунтованість і достовірність встановлення

тарифів на житлово-комунальні послуги, не проводиться експертиза їх економічної обґрунтованості, не здійснюється конкурсний відбір організацій на виконання робіт із надання цих послуг населенню і тому подібне. Очевидно, що стан і специфіка ЖКГ, його функціонування на сучасному етапі вимагають нових підходів до реформування. І оскільки ЖКГ є видом економічної діяльності, безпосередньо пов'язаним із добробутом населення, задоволенням його потреб життєзабезпечення, головним завданням держави є досягнення рівноваги між інтересами держави і людини, зняття соціальної напруженості, досягнення кінцевої мети – підвищення якості життя людей.

Аналіз останніх наукових досліджень. Важливий внесок у теоретичну розробку концептуальних засад і механізмів державного регулювання різними сферами соціально-економічного розвитку в умовах системних трансформацій суспільства зробили В.Д. Бакуменко, В.Г. Бодров, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, Б.Є. Кваснюк, В.М. Князєв, Ю.П. Лебединський, В.І. Луговий, В.І. Лукінов, Н.Р. Нижник, І.В. Розпутенко, В.А. Скуратівський, В.П. Тронь, М.М. Якубовський. Оскільки житлово-комунальний сектор є ключовим елементом будь-якої економічної системи, державне регулювання ним є складовою соціально-економічної політики як потужна рушійна сила економічного зростання. Це виводить проблематику державного регулювання житлово-комунальним господарством у ранг найважливіших теоретично-прикладних досліджень. Практичним результатом має стати визначення ефективних механізмів регулювання підприємствами й організаціями житлово-комунального господарства усіх форм власності. З основними положеннями функціонування житлово-комунального господарства на ринкових засадах можна ознайомитись, вивчаючи роботи зарубіжних вчених, таких як Д. Віккерса, Р. Вона, В. Віскусі, П. Габора, Д. Гарднера, Р. Грін, А. Кумара, Д. Лоран, М. Пардіна, В. Шаркі, Д. Яроу. Останнім часом з'явилися праці вітчизняних вчених-економістів, господарників, фахівців у галузі управління і регулювання економіки, присвячені ринковим трансформаціям її житлово-комунального сектора. Вагомий внесок у розвиток цієї проблематики здійснили А.І. Акмаєв, Я.Г. Берсуцький, О.Е. Бессонов, Б.М. Біренберг, П.П. Борщевський [1], Л.А. Велихов, М.І. Долішній, С.І. Дорогунцов, Ф.І. Євдокимов, Б.В. Зотов, В.І. Каспін,

Т.М. Качала [2], В.І. Куценко [3], Г.О. Крамаренко, В.Н. Лексін, М.Я. Лемешев, І.І. Лукінов, Ю.В. Макогон, А.Ф. Мельник [4], В.М. Новиков, С.Б. Мельников, Н.А. Нестеров, С.Л. Пакулін [5], В.І. Пила, І.Ф. Пономарьов, А.З. Пронін, В.А. Смирнов, Д.М. Стеченко, Ф.Г. Таги-Заде, М.Ф. Тимчук, М.І. Фащевський [1], М.А. Хвесик [6], Л.Г. Чернюк [1], М.Г. Чумаченко, Л.Н. Чернишов та інші. Водночас, далеко не всі питання знайшли своє концептуальне цілісне відображення, що не дозволяє поставити аналіз механізмів регулювання ЖКГ на адекватну теоретичну основу та сприяти широкомасштабним ринковим перетворенням в галузі. Актуальність зазначених вище проблем, їх недостатнє вивчення і визначили вибір теми дослідження, зумовили його мету та завдання.

Предметом дослідження нами були прийняті організаційно-економічні стосунки, що виникають при державному регулюванні розвитку системи житлово-комунального господарства ЖКГ в регіоні.

Об'єктом дослідження став житлово-комунальний комплекс, як складна соціально-економічна система, що забезпечує життєдіяльність населення на цій території.

Метою роботи стало визначення напрямів вдосконалення державного регулювання розвитку системи ЖКГ в регіоні. Відповідно до мети дослідження нами поставлені наступні завдання: (1) представити визначення ЖКГ як комплексу взаємозв'язаних видів діяльності, спрямованих на задоволення життєво необхідних потреб населення; (2) виявити основні фактори, що впливають на формування механізму тарифного регулювання; (3) розробити систему показників оцінки якості послуг ЖКГ, що надаються; (4) науково обґрунтувати введення багаторівневих тарифів на послуги ЖКГ з виділенням в їх складі постійних і змінних витрат, що визначаються на основі розробки економічно обґрунтованих нормативів витрат, які ґрунтуються на системі критеріїв включення тих або інших витрат до складу тарифів.

Викладення основного матеріалу дослідження з науковим авторським обґрунтуванням отриманих результатів. Управління ЖКГ відноситься до ведення регіонів України і місцевого самоврядування, а участь держави полягає в нормативному регулюванні, координації, контролі і забезпеченні прав і законних інтересів суб'єктів управління, визначенні пріоритетів в структурній політиці, ліцензуванні, реєстрації

та інших заходах.

Будучи об'єктом управління та регулювання, ЖКГ складається з комплексу видів діяльності, що задовольняють життєво необхідні потреби населення. Комплекс цих видів діяльності здійснюють підприємства, що реалізують однорідний вид продукції. Види діяльності розрізняються технологією виробництва або видом послуг.

В результаті аналізу специфіки ЖКГ як самостійного об'єкту управління нами визначені його індивідуалізовані ознаки й особливості. Встановлено, що для житлово-комунальних послуг характерна приналежність до групи життєзабезпечення. Особливістю об'єктів управління є незамінність видів діяльності, місцевий характер виробництва і споживання послуг, що безпосередньо впливає на виробничу структуру і організацію управління, а особливістю управління є координація пропорційного розвитку видів діяльності, що надають послуги, і видів діяльності, що забезпечують ремонт і утримання об'єктів сфери ЖКГ. Таким чином, специфіка сфери ЖКГ полягає в його багатовидовій структурі, що вимагає відповідних організаційно-правових основ та засад.

Під житлово-комунальним господарством нами розуміється комплекс взаємозв'язаних видів діяльності, що забезпечує утримання, експлуатацію, ремонт житлового фонду й інженерної інфраструктури населених пунктів, послуги якого мають місцевий характер виробництва і споживання, відрізняються незамінністю, збігом процесу виробництва і споживання та надаються промисловим підприємствам і населенню.

Нині реформування житлово-комунального господарства України є одним з пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку країни, оскільки діяльність цього багатовидового комплексу спрямована на вирішення питань життєзабезпечення населення різних регіональних утворень. До складу комплексу ЖКГ входять численні господарюючі суб'єкти різних форм власності та відомчої приналежності, результати їх діяльності формуються через надання суспільно-значимих послуг, які повинні передусім забезпечувати реалізацію і задоволення права громадян на житло.

Сучасний етап функціонування ЖКГ характеризується наявністю ряду серйозних проблем, пов'язаних з істотним зносом житлового фонду

і матеріально-технічної бази самих підприємств і організацій житлово-комунального комплексу. Високий рівень зношеності житлового фонду і основних фондів в житлово-комунальному господарстві, відсутність послідовної політики енерго-ресурсо-зберігання, значні енерговитрати в ЖКГ відбиваються на механізмі регулювання тарифоутворення на послуги житлово-комунального комплексу, який носить витратний характер, що виражається в постійному рості їх вартості для споживачів в умовах відсутності взаємозв'язку між якістю наданих послуг і політикою їх ціноутворення. При цьому не враховується, що специфікою житлово-комунальної діяльності як особливої форми економічних стосунків є істотне обмеження у використанні класичних ринкових інструментів, оскільки їх широке впровадження і розвиток в практиці функціонування ЖКГ може привести до негативних соціально-економічних наслідків. У цих умовах особливу значущість набувають питання розвитку і вдосконалення економічного механізму регулювання тарифоутворення на послуги ЖКГ, обґрунтування його інструментів і методів, що забезпечують баланс сукупності інтересів виробників і споживачів послуг і реалізують ефективні напрями діяльності житлово-комунального комплексу України.

Неефективність механізмів управління галуззю, включаючи механізм тарифоутворення, призводить до непрозорості здійснюваної тарифної політики і відсутності стимулів до скорочення витрат на надані житлово-комунальні послуги.

Основними факторами, що впливають на формування механізму тарифного регулювання, є:

- облік ринкового механізму ціноутворення на послуги ЖКГ при регулюванні економічних стосунків в цьому виді діяльності;
- повне самофінансування і самоокупність підприємств і організацій житлово-комунального комплексу в умовах покриття економічно обґрунтованих витрат організацій, пов'язаних з наданням послуг і отриманням прибутку для реалізації різного роду програм;
- введення тарифів і надбавок для фінансування потреб організацій житлово-комунального комплексу.

Таким чином, однією з найважливіших умов, закладених в механізм формування тарифів на послуги житлово-комунального комплексу, стає

самоокупність і самофінансування цього виду діяльності. Це припускає не лише компенсацію собівартості витрат на надання послуги, але і отримання певної норми прибутку на здійснені витрати. У наведеному положенні найяскравіше відбитий зміст економічних інтересів підприємств і організацій ЖКГ, які відповідають ринковим умовам господарювання. При цьому не враховується громадська значущість і соціальна складова житлово-комунальної послуги, надання якої є певному сенсі зобов'язанням держави. В той же час фінансове забезпечення виконання цього зобов'язання фактично покладене на регіональні органи влади. Через недостатність прибутків на повне відшкодування вартості житлово-комунальних послуг у значної частини населення саме з регіональних бюджетів здійснюється оплата послуг житлово-комунального комплексу за пільговим тарифом для населення. Сума, що утворюється між економічно обґрунтованими тарифами і діючим пільговим рівнем, складає величину дотацій, що відшкодовується комунальним організаціям з регіональних бюджетів. При цьому складається досить суперечлива ситуація, при якій обов'язок відшкодування витрат підприємствам житлово-комунального комплексу через бюджетні субсидії пов'язаний з діями самої держави або фактично бездіяльністю з позиції недостатньо повної реалізації регулюючої функції в діяльності житлово-комунального комплексу.

Досягнення самоокупності та самофінансування в умовах нестабільності зовнішнього середовища визначає необхідність постійного підвищення тарифів на послуги, що надаються, тобто відбувається подальше посилення витратного механізму в тарифоутворенні послуг ЖКГ. Результатом подібного підходу є обслуговування пріоритетних економічних потреб представників цього виду діяльності в супереч інтересів споживачів послуг і держави, бюджетні субсидії якої спрямовуються на часткову компенсацію постійно зростаючої вартості житлово-комунальних послуг.

Прагнення до підвищення тарифів обґрунтовується всілякими доказами невідповідності їх рівня фактичним витратам ЖКГ. При цьому ігнорується діаметрально протилежний характер інтересів постачальників і споживачів комунальних послуг у формуванні рівня тарифів. В умовах їх явної нерівності на ринку комунальних послуг цілком очевидно, чий

інтереси будуть враховані в пріоритетному порядку в тарифах, – інтереси постачальників. В підґрунті протиріч економічних інтересів комунальних підприємств і споживачів послуг лежать певні об’єктивні причини, що перешкоджають досягненню балансу економічних інтересів: слабка конкуренція і витратний механізм ціноутворення.

Лише конкурентні механізми ЖКГ здатні підвищити інвестиційну активність, яка визначає можливості оновлення основних фондів, впровадження ресурсозберігаючих технологій, підвищення якості та безперебійності надання послуг ЖКГ.

Конкурентоспроможність галузі ЖКГ значною мірою визначається конкурентоспроможністю послуг, що надаються нею. До основних груп параметрів, що впливають на конкурентоспроможність послуг ЖКГ, можна віднести:

- співвідношення «ціна-якість» послуг;
- склад, якість і міра зносу основних фондів;
- міра повноти надання послуги.

Наявність певної диференціації ціни – якості послуг визначається трьома взаємозв’язаними складовими: перелік, об’єм і якість наданих послуг. Якщо перші дві складові, які є кількісними характеристиками послуг ЖКГ, порівняно легко піддаються виміру, то досліджувати якість послуг ЖКГ й оцінити її досить складно внаслідок непрозорості договірних стосунків в системі ЖКГ.

Нами пропонується оцінювати якість наданих послуг за нормативами і стандартами на основі розрахунку наступних показників:

- якість послуг гарячого водопостачання (гігієнічні вимоги за властивостями, температурою нагріву і складом води, а також розрахунковою витратою в точці розбору);
- якість послуг холодного водопостачання (гігієнічні вимоги за властивостями і складом води, а також розрахунковою витратою в точці розбору);
- якість послуг електропостачання (відповідність параметрів електричної енергії діючому стандарту);
- якість послуг тепlopостачання (дотримання нормативів температурного режиму в житлах, що свідчить про якісне виконання робіт по утепленню житла);

– якість каналізаційних послуг (якість відведення стічних вод, конкретні показники не розроблені);

– якість послуг з вивезення відходів (якість переробки відходів, їх повторного використання).

Друга група параметрів, що впливають на конкурентоспроможність послуг ЖКГ, представлена показниками, які характеризують склад, якість і міру зносу основних фондів капітального призначення, що визначає потребу в капітальному ремонті і своєчасність його проведення. В цьому випадку істотним стримуючим чинником розвитку конкуренції є та обставина, що організації ЖКГ функціонують в умовах регулювання рівня рентабельності діяльності. Таким чином, для цих організацій зниження тарифів є непривабливим пріоритетом діяльності, оскільки це призводить до зниження об'єму прибутку.

Третя група параметрів дозволяє оцінити повноту надання послуги і визначити дії підприємств ЖКГ у разі визнання наданої послуги в неповному обсязі.

Розвитку конкурентоспроможності в ЖКГ упродовж останніх 20 років на національному рівні сприяли прийняті законодавчо-нормативні акти, спрямовані на формування умов конкуренції і стимулювання конкурентних стосунків в ЖКГ, проте, практика показує недостатньо результативну реалізацію пропонованих заходів. Так, наприклад, інфраструктура інженерного забезпечення і комунального обслуговування спочатку формується як територіальний інженерно-технічний комплекс за поданням послуг. У сучасних містах вона має структуру, що складається з трьох ланок (головні споруди – передавальна система – внутрішні інженерні устрої), і характеризується такими особливостями, як жорстка взаємозалежність і взаємозв'язок виробництва і споживання, територіальне об'єднання споживачів, централізоване виробництво і надання послуг, а також нерозривний і потоковий характер виробничих процесів і споживання послуг. Ці особливості характеризують ЖКГ як природні монополії, в яких об'єднані процеси виробництва і споживання послуг. Така ситуація на ринку, що визначається як монополія, накладає ряд обмежень як на економічну діяльність організацій ЖКГ, так і на поведінку споживачів послуг як платників таких послуг. Зокрема, споживачі комунальних послуг виключені з процесу оцінки корисності

цих послуг, вони також не можуть визначати свої потреби й оцінювати їх із своїми можливостями, як, наприклад, це вони здійснюють при купівлі матеріальних товарів. З іншого боку, і комунальна організація як природна монополія позбавлена можливості вибору форм діяльності і ринків збуту, тому повинна відповідати зовнішнім обставинам, що накладаються на неї: не міняти напряму діяльності, не збільшувати на власний розсуд або скорочувати об'єми послуг; мати в розпорядженні резервні потужності для безперебійної роботи системи в цілому.

У великих містах відсутність необхідних ресурсів товарів-субститутів або замінників в спектрі діяльності комунальних компаній дозволяє охарактеризувати комунальний комплекс як природну монополію. Формування в цій сфері економічної діяльності конкурентних стосунків має ґрунтуватися не на створенні в місті яких-небудь альтернативних мереж теплопостачання, водопроводу, газопроводу, електропостачання, а припускає ефективне конкурсне використання вже наявної інфраструктури і впровадження на наявній базі альтернативних способів надання послуг ЖКГ.

Нами пропонується введення багаторівневих тарифів на послуги ЖКГ з виділенням в їх складі постійних і змінних витрат, що визначаються на основі розробки економічно обґрунтованих нормативів витрат, які ґрунтуються на системі критеріїв включення тих або інших витрат до складу тарифів.

Для подолання негативних тенденцій постійного підвищення тарифів на послуги житлово-комунального комплексу потрібне вдосконалення діючого механізму тарифоутворення на послуги ЖКГ. В той же час, слід зазначити, що істотною проблемою в частині формування нових підходів до тарифоутворення і регулювання цього процесу є та обставина, що на національному рівні досі не прийнята відповідна методична база, яка б відповідала вимогам політики реформування ЖКГ і яка б націлювала його організації на ефективну діяльність. У діючих в дійсний час нормативних актах відбитий підхід до формування тарифів, заснований на витратних принципах, який не стимулює організації житлово-комунального комплексу знижувати собівартість послуг і знаходити резерви щодо підвищення ефективності своєї діяльності. Суть витратного принципу полягає в щорічному плануванні витрат організацій житлово-кому-

нального комплексу, виходячи з потреб їх поточного фінансування й інвестиційної діяльності, при цьому їх об'єми залежать не стільки від реальної потреби цього виду діяльності, скільки від росту тарифу наступного року.

На основі проведеного аналізу змісту витратного методу нами виявлені наступні його недоліки:

- короткостроковість інвестиційного планування (інвестиційні програми затверджуються тільки на один рік, а принципи формування інвестиційної складової в тарифі не сприяють швидкому будівництву необхідних для споживачів регіону об'єктів комунальної інфраструктури);

- відсутність довгострокового горизонту планування і незабезпеченість прозорості тарифного процесу;

- відсутність доступу до довгострокових і дешевих позикових фінансових джерел, що відбивається на швидкості реалізації інвестиційних програм, рівні надійності та якості постачання споживачів. Основними джерелами фінансування капітального будівництва є власні засоби (прибуток і амортизація), які акумулюються в тарифі і тільки досягши достатнього об'єму йдуть на фінансування інвестиційних програм;

- відсутність взаємозв'язку між тарифами і рівнем надійності та якості наданих житлово-комунальних послуг. Не передбачені механізми, які б стимулювали організації ЖКГ до впровадження досить дорогих заходів, що сприяють підвищенню рівня надійності та якості послуг, що надаються;

- відсутність стимулів до підвищення ефективності діяльності підприємств ЖКГ, а також до заміни і модернізації зношених основних фондів, впровадження нових технологій.

В наявних умовах одним з напрямів вдосконалення механізму тарифного регулювання може стати широке введення багаторівневих тарифів. Сучасна практика свідчить про встановлення тарифів на послуги комунального комплексу, заснована на споживанні певних ресурсів за відсутності приладів обліку, що не забезпечує їх раціональне використання і породжує невідповідність структури прибутків організацій житлово-комунального комплексу структурі його витрат. В результаті виникає дисбаланс інтересів споживачів, які прагнуть до економії витрат ресурсів, і організацій, зацікавлених в отриманні прибутку (чи відході

від збитків).

При встановленні багаторівневого тарифу на комунальні послуги конкретизуються фактично здійснені витрати, що виникають у виробника у разі доведення послуги до споживача, і цей тариф дозволяє перейти від витратних тенденцій в механізмі тарифоутворення до економічних тенденцій ресурсозберігання й економії витрат. Введення багаторівневого тарифу сприятиме підвищенню фінансової стійкості організацій ЖКГ за рахунок зменшення ризику втрат, викликаних сезонними і кліматичними чинниками в споживанні послуг, розбіжностями в часі фактичного відшкодування витрат і їх утворення.

В основу формування тарифу має бути покладене роздільне відшкодування витрат житлово-комунальних підприємств на основі ділення їх витрат на постійні і змінні. Величина постійних витрат не залежить від об'єму здійснених послуг, тоді як величина змінних витрат повинна змінюватися прямо пропорційно їх об'єму. Для вдосконалення механізму тарифоутворення доцільно в його складі виділити два види витрат: витрати, спрямовані на обслуговування і забезпечення надійності мереж, в які включаються постійні витрати комунальних підприємств; і витрати на фактичне споживання ресурсів, які представляють змінні витрати комунальних підприємств за фактично спожитий ресурс.

Висновки. 1. Аналіз регулювання розвитку системи ЖКГ виявив, що державна участь в системній організації управління ресурсним потенціалом ЖКГ є необхідною умовою забезпечення переходу до стійкого функціонування та розвитку цього виду економічної діяльності, що забезпечують доступність житлово-комунальних послуг (ЖКУ) для громадян, безпечні і комфортні умови проживання в житлі. Державна участь в системній організації управління ресурсним потенціалом ЖКГ є основою створення умов для приведення житлового фонду й інфраструктури у відповідність із стандартами якості, що забезпечують комфортні умови проживання, забезпечення доступності ЖКУ відповідно до платоспроможного попиту громадян України та стандартів забезпечення житлом.

2. Ресурсна база ЖКГ формується за рахунок тарифів на ЖКУ. У цих умовах основною технологією оптимізації ресурсів ЖКГ є технологія вдосконалення ЖКУ. Основними елементами технології вдосконалення

ціноутворення у межах оптимізації ресурсної бази проектів розвитку ЖКГ має стати віддзеркалення в тарифі реальної вартості послуги (об'єктивно необхідних поточних витрат і інвестиційних витрат, що відповідають реальній платоспроможності території); обов'язковість при розрахунку тарифу реструктуризації собівартості і збільшення інвестиційної складової тарифів; перехід до багаторівневих тарифів для стимулювання ресурсозберігання, скорочення нераціонального споживання послуг, стабільного фінансування заміни зношених фондів, забезпечення надійності послуг; оптимізація тарифної політики на основі щорічно відкоригованих даних моніторингу реальної платоспроможності міста (бюджету і населення), можливості оплачувати послуги з метою запобігання росту неплатежів, надмірного збільшення числа сімей, що субсидуються, а також навантаження на бюджет для виплати субсидій; коригування собівартості та прибутку на основі експертизи обґрунтованості витрат комунальних підприємств із застосуванням нормативів-індикаторів.

3. Мобільність організаційних структур ЖКГ, їх адаптивність до місця і часу, різноманітність форм їх організації можлива і доцільно регламентувати з урахуванням особливостей розвитку державного і комерційного управління ресурсами ЖКГ. Підприємницькі структури ЖКГ покликані бути гнучкими, перебудованими в процесі виникнення нових завдань, і що передбачають нормативні правила створення, функціонування підприємницьких структур в розвитку ЖКГ, і їх розформування. При системній організації управління ресурсним потенціалом підприємницьких структур ЖКГ враховується потенціал раніше існуючих підприємницьких структур, що надають ЖКУ.

4. Для оптимізації процесів ресурсного забезпечення проектів розвитку ЖКГ у межах формування відповідних технологій оптимізації інвестиційних ресурсів ЖКГ необхідно відмовитися від традиційної технології формування тарифів на основі екстраполяції витрат «від досягнутого рівня», яка не забезпечує обліку реального стану мереж і устаткування, якості ЖКУ, споживчих запитів, можливостей бюджетного фінансування розвитку ЖКГ.

5. Доцільне введення багаторівневих тарифів на послуги ЖКГ з виокремленням в їх складі постійних і змінних витрат, що визначаються

на основі розробки економічно обґрунтованих нормативів витрат, які ґрунтуються на системі критеріїв включення тих або інших витрат до складу тарифів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Соціально-економічні системи продуктивних сил регіонів України / С.І. Дорогунцов, Л.Г. Чернюк, П.П. Борщевський, Б.М. Данилишин, М.І. Фащевський / Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. – Київ : Нічлава, 2002. – 690 с.
2. Качала Т.М. Територіальна організація житлово-комунального господарства України: методологія, практика та механізм регулювання / Т.М. Качала : Дис. ... д-ра екон. наук : 08.10.01 ; НАН України. Рада по вивч. продукт. сил України. – К., 2002. – 554 с.
3. Куценко В.І. Соціальний вектор економічного розвитку / В.І. Куценко – К. : Наукова думка, 2010. – 735 с.
4. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін : Монографія / За ред. д-ра екон. н., проф. А.Ф. Мельник. – Тернопіль : ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. – 528 с.
5. Пакулін С.Л. Методологічні основи підвищення ефективності державного регулювання соціально-економічного розвитку / С.Л. Пакулін // Економічний простір. – Збірник наукових праць. – № 54. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2011. – С. 85-95.
6. Хвесик М.А. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка : навч. посібник / М.А. Хвесик, Л.М. Горбач, П.П. Пастушенко. – К. : Кондор, 2005. – 344 с.